

TEXT:

Igualment, s'ha de saber que dels desitjos, els uns són naturals i els altres vans; i entre els naturals, n'hi ha que són necessaris i altres solament naturals. Dels necessaris, els uns són indispensables per assolir la felicitat, altres per al benestar del cos, altres per a la vida mateixa. Si coneixem bé aquests desitjos, sabrem relacionar cada elecció o cada rebuig a la salut del cos o a la tranquil·litat de l'ànima, ja que aquesta és la finalitat d'una vida feliç. En vista d'això realitzem totes les nostres accions: per no patir ni sentir torbació. Tan aviat ho posseïm, qualsevol tempesta de l'ànima s'asserena, i l'home ja no té res més per desitjar, ni busca cap altra cosa que li ompli més el bé de l'ànima i del cos. Ja que, del plaer, en tenim necessitat quan patim per la seva absència, però quan no sentim dolor, tampoc no el necessitem.

Per això diem que el plaer és el principi i el fi de la vida feliç, perquè l'hem reconegut com a bé primer i connatural, a partir del qual iniciem tota elecció o rebuig, i ens hi referim jutjant els béns segons la norma del plaer i del dolor. I ja que aquest és el bé primer i connatural, per aquest motiu no escollim tots els plaers, sinó que de vegades renunciem a molts, quan se'n segueix una incomoditat més gran. I molts dolors els considerem preferibles als plaers, si ens donen un plaer encara més gran com més temps hàgim suportat el dolor. Tot plaer per la seva pròpia naturalesa és un bé, però no tots s'han d'escollir. De la mateixa manera, tot dolor és un mal, però no pas tots s'han d'evitar sempre. Cal jutjar totes aquestes coses amb una justa mesura en vista dels guanys i dels perjudicis, ja que de vegades ens servim del bé com d'un mal i, a l'inrevés, del mal com d'un bé.

L'autosuficiència la considerem un gran bé, no perquè sempre ens hàgim de conformar amb poques coses, sinó a fi que, si no posseïm gaire, el poc ens sigui suficient. Perquè estem convençuts que de l'abundor en gaudeixen més dolçament aquells que menys la necessiten, i que tot el que la naturalesa demana és fàcil d'obtenir, i difícil allò que és va.

Els aliments senzills proporcionen el mateix plaer que un àpat exquisit, quan satisfan plenament el dolor de la fam; i el pa i l'aigua produeixen el més gran plaer quan se'n nodreix qui en té necessitat. Estar acostumat a una alimentació senzilla i sòbria és saludable, i ens ajuda a ser emprenedors en les ocupacions de la vida. I si algun cop participem d'una vida més luxosa, ens trobem en més bona disposició i més valents davant l'atzar.

EPICUR, *Carta a Meneceu*

PREGUNTES

1. Expliqueu breument la idea principal del text.
2. A quina època de la història de la filosofia pertany aquest text? Relacioneu-lo amb alguna característica pròpia del pensament d'aquesta època?
3. Expliqueu el concepte de plaer que es desprèn d'aquest text.
4. Compareu el concepte autosuficiència d'Epicur amb el de Zenó de Cítion
5. Quina vigència creieu que pot tenir avui el pensament d'Epicur?

SÈRIE: EPICUR.202

TEXT:

Quan diem que el plaer és l'única finalitat, no es tracta dels plaers que cerquen els dissoluts o els cràpules, tal com diuen alguns que desconeixen la nostra doctrina o no hi estan d'acord o la interpreten malament, sinó el no sentir dolor al cos ni trasbals a l'ànima. Perquè ni els convits i les festes contínues, ni el gaudir de jovenets i dones, ni els peixos ni altres aliments que ofereixen les taules luxoses ens fan la vida feliç, sinó el judici encertat que investiga les causes de cada acte d'acceptació o de rebuig i sap guiar les nostres opinions lluny d'aquelles altres que omplen l'ànima d'inquietud. De totes aquestes coses n'és principi i màxim bé el seny, i per aquest motiu el seny, origen de totes les altres virtuts, és més apreciable que la mateixa filosofia, i ens ensenya que no existeix una vida feliç sense ser al mateix temps assenyada, bella i justa; ni és possible viure amb seny, bellesa i justícia, sense ser feliç.

Ja que les virtuts són connaturals a la vida feliç, i el fet de viure feliçment va sempre acompanyat de la virtut.

EPICUR, *Carta a Meneceu*

PREGUNTES

1. Expliqueu breument la idea principal del text.
2. Què vol dir que el seny, origen de totes les altres virtuts, és més apreciable que la mateixa filosofia?
3. Compareu la virtut, segons Epicur, amb les altres escoles menors de l'hel·lenisme.
4. Quina vigència creieu que pot tenir avui el pensament d'Epicur?

TEXT:

Epicur *Carta a Meneceu*

Epicur a Meneceu, salut.

Que ningú, pel fet de ser jove no dubti a filosofar, ni per haver arribat a la vellesa no es cansi de filosofar. Ja que, per assolir la salut de l'ànima, mai no s'és ni massa jove ni massa vell.

Aquell que diu que encara no li ha arribat l'hora, o que ja li ha passat l'edat de filosofar, és com el que diu que per a la felicitat no ha arribat encara el moment, o bé que ja li ha fugit. Per tant, han de filosofar el jove i el vell. El vell perquè tot envellint es mantingui jove de felicitat gràcies als records passats. El jove perquè pugui ser jove i vell alhora per la seva impertorbabilitat enfront del futur. Ens cal meditar, doncs, sobre les coses que ens reporten felicitat, ja que si posseïm la felicitat, ja ho tenim tot, i si ens manca la felicitat, fem tots els possibles per posseir-la.

Medita i practica els principis que sempre t'he recomanat, tot considerant-los com a elements necessaris per assolir una vida feliç. Considera abans de tot la divinitat com un ésser incorruptible i feliç, tal com ens suggereix la noció comuna d'allò diví, i no li atribueixis mai res de contrari a la seva immortalitat ni impropï de la felicitat. Pensa que li correspon tots aquells atributs que contribueixin a mantenir-li la felicitat plena juntament amb la immortalitat. Perquè sí que hi ha déus, el coneixement que en tenim és evident, però no són tal com la majoria de la gent creu. La gent els atribueix qualitats contradictòries amb la noció que en té. Per tant, no és impiu qui renega dels déus de la majoria de la gent, sinó qui aplica les opinions de la majoria de la gent als déus; perquè les afirmacions de la gent vulgar sobre els déus no són nocions prèvies, sinó suposicions falses. Segons aquestes falses suposicions els majors mals i els beneficis més grans provenen dels déus. Els déus, lliurats contínuament a les seves pròpies virtuts, només accepten i es fan estimar pels seus semblants, i consideren estrany tot allò que no és de la mateixa mena.

Acostuma't a pensar que la mort no és res per a nosaltres, ja que tot el bé i el mal resideixen en les sensacions, i precisament la mort és la privació de la sensació. Per tant, el fet de conèixer correctament que la mort no és res per a nosaltres ens fa satisfactòria la mortalitat de la vida: no perquè hi afegeixi un temps infinit, sinó perquè ens lliura de l'enyorança desmesurada d'immortalitat. Viure no té res de terrible per a qui està convençut que el no viure no té res de terrible. Per tant, és un estúpid aquell que afirma témer la mort no perquè li dolgui en el moment que es presenti, sinó perquè pateix preveient-la: ja que allò que en presentar-se no ens fa mal, no té sentit que ens angoxi durant l'espera. El més terrorífic dels mals, la mort, no ens afecta en absolut a nosaltres, perquè mentre som vius, la mort no existeix; i quan la mort és present, nosaltres ja no hi som. Així doncs, la mort no és real ni per als vius ni per als morts, perquè, dels primers,

n'està allunyada i, quan s'apropa als segons, aquests ja han desaparegut. Malgrat això, la majoria de la gent tan aviat refusa la mort com el més gran dels mals, com la demanen com al remei dels mals d'aquesta vida. El savi ni rebutja de viure ni té por de no viure, perquè per a ell ni el viure és un mal, ni considera tampoc un mal la mort. I així com, entre els aliments, no escull els més abundants, sinó els més agradables, de la mateixa manera no és el temps més llarg que li és més dolç, sinó el de plaer més intens.

Aquell qui exhorta el jove a una bona vida i el vell a una bona mort no té seny, no solament per totes les coses agradables que té la vida, sinó també perquè la meditació i l'exercici de viure bé i el de morir bé són una mateixa cosa. I encara molt pitjor aquell qui diu que és bell no haver nascut, però, ja que s'ha nascut, travessar les portes de l'Hadescom més aviat millor.

Perquè, si això ho diu convençut, per què no plega de viure tot seguit? En té tot el dret, si s'ho ha pensat bé. Contràriament, si és que ho diu de broma, tracta amb banalitat afers que no ho permeten.

Cal recordar també que el futur no és del tot nostre, però tampoc no ens deixa de pertànyer del tot. Per tant, no hem d'esperar-lo com si s'hagués d'acomplir amb tota seguretat, ni hem de desesperar com si no hagués de realitzar-se mai.

Igualment, s'ha de saber que dels desitjos, els uns són naturals i els altres vans; i entre els naturals, n'hi que són necessaris i altres solament naturals. Dels necessaris, els uns són indispensables per assolir la felicitat, altres per al benestar del cos, altres per a la vida mateixa. Si coneixem bé aquests desitjos, sabrem relacionar cada elecció o cada rebuig a la salut del cos o a la tranquil·litat de l'ànima, ja que aquesta és la finalitat d'una vida feliç. En vista d'això realitzem totes les nostres accions: per no patir ni sentir torbació. Tan aviat ho posseïm, qualsevol tempesta de l'ànima s'asserena, i l'home ja no té res més per desitjar, ni busca cap altra cosa que li ompli més el bé de l'ànima i del cos. Ja que, del plaer, en tenim necessitat quan patim per la seva absència, però quan no sentim dolor, tampoc no el necessitem.

Per això diem que el plaer és el principi i el fi de la vida feliç, perquè l'hem reconegut com a bé primer i connatural, a partir del qual iniciem tota elecció o rebuig, i ens hi referim jutjant els béns segons la norma del plaer i del dolor. I ja que aquest és el bé primer i connatural, per aquest motiu no escollim tots els plaers, sinó que de vegades renunciem a molts, quan se'n segueix una incomoditat més gran. I molts dolors els considerem preferibles als plaers, si ens donen un plaer encara més gran quan més temps hàgim suportat el dolor. Tot plaer per la seva pròpia naturalesa és un bé, però no tots s'han d'escollir. De la mateixa manera, tot dolor és un mal, però no pas tots s'han d'evitar sempre. Cal jutjar totes aquestes coses amb una justa mesura en vista dels guanys i dels perjudicis, ja que de vegades ens servim del bé com d'un mal i, a l'inrevés, del mal com d'un bé.

L'autosuficiència la considerem un gran bé, no perquè sempre ens hàgim de conformar amb poques coses, sinó a fi que, si no posseïm gaire, el poc ens sigui suficient. Perquè estem convençuts que de l'abundor en gaudeixen més dolçament aquells que menys la necessiten, i que tot el que la naturalesa demana és fàcil d'obtenir, i difícil allò que és va.

Els aliments senzills proporcionen el mateix plaer que un àpat exquisit, quan satisfan plenament el dolor de la fam; i el pa i l'aigua produeixen el més gran plaer quan se'n nodreix qui en té necessitat. Estar acostumat a una alimentació senzilla i sobria és saludable, i ens ajuda a ser emprenedors en les ocupacions de la vida. I si algun cop participem d'una vida més luxosa, ens trobem en més bona disposició i més valents davant l'atzar.

Quan diem que el plaer és l'única finalitat, no es tracta dels plaers que cerquen els dissoluts o els cràpules, tal com diuen alguns que desconeixen la nostra doctrina o no hi estan d'acord o la interpreten malament, sinó el no sentir dolor al cos ni trasbals a l'ànima. Perquè ni els convits i les festes contínues, ni el gaudir de jovenets i dones, ni els peixos ni altres aliments que ofereixen les taules luxoses ens fan la vida feliç, sinó el judici encertat que investiga les causes de cada acte d'acceptació o de rebuig i sap guiar les nostres opinions lluny d'aquelles altres que omplen l'ànima d'inquietud. De totes aquestes coses n'és principi i màxim bé el seny, i per aquest motiu el seny, origen de totes les altres virtuts, és més apreciable que la mateixa filosofia, i ens ensenya que no existeix una vida feliç sense ser al mateix temps assenyada, bella i justa; ni és possible viure amb seny, bellesa i justícia, sense ser feliç.

Ja que les virtuts són connaturals a la vida feliç, i el fet de viure feliçment va sempre acompanyat de la virtut.

Perquè, qui podries considerar superior a aquell que té opinions piadoses envers els déus i es mostra impàvid en relació a la mort, que coneix què és el bé segons la naturalesa i té clara consciència que el límit dels béns és fàcil d'assolir i el límit dels mals, al contrari, és de poca durada o bé comporta penes lleugeres, que es burla del destí que alguns consideren senyor absolut de totes les coses, afirmant que algunes es produeixen per necessitat, altres casualment, altres, en fi, depenen de nosaltres, ja que veu que la necessitat és irresponsable, l'atzar inestable, en canvi la nostra voluntat és lliure i per aquest motiu digna de merèixer retrets o lloances? Gairebé era millor creure en els mites sobre els déus que ser esclau de la predestinació dels físics; ja que aquells ens donaven l'esperança de poder commoure els déus mitjançant les ofrenes; el destí, en canvi, és implacable. El savi no considera l'atzar com una divinitat, tal com creu la majoria de la gent, ja que cap acte dels déus no es troba mancat d'harmonia, ni considera l'atzar com una causa no fonamentada en la realitat, ni creu tampoc que doni als humans cap bé o cap mal respecte a la seva vida feliç, sinó tan sols que l'atzar és l'origen de grans béns i de grans desgràcies. El savi creu que val més ser assenyadament desgraciat que insensatament feliç; però és d'altra banda millor que en les nostres accions el bon judici sigui coronat per la fortuna.

Totes aquestes coses i d'altres semblants, medita-les i exercita-les dia i nit en el teu interior i en companyia d'algú que se t'assembli, i mai, tan despert com en somnis, la teva ànima no patirà torbació, sinó ben al contrari, viuràs entre els humans com un déu. Perquè no s'assembla gens a un mortal l'ésser humà que viu entre béns que no moren.